Suchý Čert

Jen velmi zdlouhavě se Hynek z Kunštátu doma na Jevišovicích křesal ze svých ran. Přikládali mu obklady a masti z celidoně, který je hojivý na rány i bolesti.

Když se zotavoval, přicházely k němu často chvíle rozmrzelosti a bezmocného hněvu. To vždycky čerstvá jizva na čele nad ztraceným okem ohnivě zrudla. Lazebník Krčál i lovčí Nekňuba konejšili ho jako děcko hněvivého, ale bez úspěchu.

Ta zima byla dlouhá, nekonečná. Zvláště za večerů bylo rytíři trudno. Jedné takové rmutné chvíle dal k sobě opět zavolati lazebníka. Tenkrát Ostříž, jenž po dobu léčení nesměl k pánovi a celé dny ležel přede dveřmi jeho komnaty, v patách ranhojiče tiše a velmi hbitě vklouzl do síně, jen se ohon mezi dveřmi kmitl. Skočil rovnou k pánu do lože. Hejtmanu se zamžilo jediné oko. Hladil psa po hlavě. Tak si Ostříž vydobyl právo ležet s pánem u lože v jeho komnatě.

Konečně v podhradí na sněhuprostých střechách se zas objevil zelený netřesk. Lidi za okny hradu i chalup pozdravilo jarní slunce. Hejtman se těšil, že brzy bude moci koňmo vyjet.

Když oschly cesty a za pomoci Kuriviálovy byl v sedle a v doprovodu Ostříže vyjel, necítil se tak spokojen a sebou jist, jak druhdy býval. I za radostného prozpěvu skřivanů jeho hlavou táhl nepokoj a hněvné kvašení. Snášel obtížně svoji porážku, neblahý obrat válečné fortuny. Byl poražen a potupen, jeho Znojmo je pokořeno v rukou odpůrce. Hořkost mysli a také stárnoucí žaludek vrhaly k mozku přiboudliny, z útrob stoupaly do hlavy první stařecké jedy, ale ještě hůře jej bodal neúspěch.

Podivně žil na šedém hradě. Okorával ve svém hněvu. Nebavily ho už stáje ani zbrojnice, plné přilbic, sudlic, náprsních plechů i všeliké jiné výzbroje.

Často utíkal z hradu a vyjížděl na samotu Peklo. Tam v krčmě, ve veselém kruhu černých uhlířů, ovčáků a pestré tulácké chasy zapíjel svůj hněv. Ale ani tam nemohl zapomenout své hořkosti.

Když se z ran úplně vyhojil, odjel na Rabštejn. Sem do lesního zátiší nad řekou Jihlavkou zajížděl, když osnoval zas nějaký plán nebo smělý podnik. To už na pastvinách i na vejhonech kolem vsí bylo ticho a pusto, neboť léto už zas minulo a podzim pokročil. Dny byly šedé a sychravé. Chladný vítr prohánĕl chuchvalce mračen nad temnými lesy. Občas z temných oblak mžilo drobnými krůpějemi. Za kalných jiter mlhy se prostíraly podél řeky po stráních a lesích. Polní cesty bahnily. Ale na pazdernách, kde se třel len, kolem žárných pecí a u vochlic bylo ještě živo, hlučel hovor, smích a veselé křiky nebo popěvky chlapců a děvčat.

Tenkrát se rozhodl napsati do Prahy list českému králi. Tušil, že ztratil přízeň Václavovu. Neposlechl rozkazu králova, nevydal Znojmo dobrovolně Joštovi, jak ve svém listu král přikazoval. Nyní se dopídil pravdy, jaké to byly pohnutky, které vedly krále, aby vydal ten příkaz. Václav a jeho rádcové pochybovali, že by jejich hejtmani, věrní zemané a jejich lid mohli sami svými silami odrazit vpád mocných vojsk uherského krále a rakouského vévody. Proto tehdy spěchal král do Vratislavi, aby tam sjednal spojeneckou smlouvu s polským králem Jageloncem. Ale neměl úspěchu. Polský král za pomoc žádal celé Slezsko. Zklamaný král ztratil víru ve svou věc a v sílu a obětavost svého lidu. Proto nařídil, aby hejtman vydal město Joštovi.

Hynek z Kunštátu zlostně pravil:

„Nebylo našemu králi se třeba ponižovat před chtivým Jagiellou. Naše síly a všech věrných obránců země stačily, aby vetřelec byl poražen a s hanbou byl přinucen odtáhnout, odkud přišel. My věci lépe viděli než rádcové kolem krále.“

Počal psáti list:

Varoval krále před lstivostí Zikmunda a panské Jednoty. Prosil, aby král věřil jen svému lidu, jak druhy bývalo, aby se s plnou důvarou opřel o všechny své věrné na hradech, tvrzích i

chalupách. Aby vzpomněl, jak ten lid i služebníci královských hradů jej milovali, svá hrdla i krev nasazovali, když byl věrolomným uherským králem a panskou Jednotou jat a vězněn.

Třikrát přerušil psaní toho listu, odložil jej a zase bral do ruky. Týdny trvalo, než jej dokončil, zapečetil a odeslal.

Odpovědi na svůj list se nedočkal. Nový královský dvůr toho času zabočil už na novou cestu. Pád markrabího Prokopa a jeho strany Praha pociťovala jako úlevu. Zbytky tábora Prokopových vytrvalých a nepokojných vojvodů a zemanů se staly dvoru nepohodlnou přítěží. Král sice nedovolil novým rádcům zbavit se jich násilně, ale družina nových dvořanů je nebere na vědomí. Mají upadnout do studny zapomenutí.

V klenutém krbu síně plápolá oheň z dubových a jedlových špalků. Vysedávaje u ohně, stárnoucí Hynek z Kunštátu a Rabštejna netrpělivě očekává hosty, své věrné druhy, jež sem spěšně pozval. Ale ještě než přijeli, přicválal z Jevišovic rychlý posel. Přinesl zprávu neblahou, zdrcující:

Zchytralý markrabí Jošt učinil velkomyslné gesto: Požádal krále Zikmunda, aby propustil z vězení Prokopa. Zikmund vyhověl a markrabí se směl vrátit domů z bratislavského vězení. To bylo licoměrné gesto královo. Neboť markrabí se vracel do své země s jedem v nitru, nemocen na smrt. Jeho bídný zdravotní stav velmi uspokojil Jošta. Zemí letí zvěst, že Prokop byl Zikmundem otráven. Uherský král dostál nelítostnému slovu, jež pronesl před pěti léty: zničit nešťastného markrabího.

Konečně přijeli na Rabštejn pozvaní hosté: Hynkův bratr Jindřich z hradu Holoubka, Ješek Sokol z Lamberka, Vok syn z Holštejna, věrný zeman Sudlice z Litavan, Jan ze Strachotic, Matěj z Heraltic. Dojeli také bratři Holdštejnští z Vranova a Ješek Vorašický z Paběnic. Bouřlivě a radostně byl uvítán milý host z jižních Čech, mlčenlivý, ale statečný zeman Jan Žižka z Trocnova.

„Ač má náš trocnovský bratr a jmenovec v erbu raka, přijde vždy včas na určené místo," vítá Jana z Trocnova Jan z Lamberka, potřásaje mu pravicí.

Vok mladší zřejmě omládl, manželství mu šlo k duhu. Ale Jan Sokol za ten rok, který uplynul od jeho pobytu ve Znojmě, nápadně podivočil. Černé kníry prošedivěly, jsou naježeny a oči má horoucí, jak pekelná noc.

Sotva se přátelé objali a u hostitelského stolu pojedli, Hynek Suchý Čert jim zvěstuje truchlivou novinu:

„Náš jasný a urozený ochránce, Mars moravicus, markrabí Prokop, je mrtev. Vrátil se do Brna s jedem v těle, Zikmundem otráven!"

Ješek z Lamberka udeřil herkulovskou pěstí do stolu, až příbory poskočily. Vztek vyrazil bleskem z jeho očí.

Krásný a pobožný Vok syn zbledl:

„Při matce boží rouchovanské!"

Jednooký Jan Žižka po něm šlehl okem, ale mlčí. Tento jihočeský zeman je muž činu a nepřítel jalových řečí. Ale jeho ruce se sevřely v tvrdé pěsti.

Muži v síni upadli ve chmurné mlčení. Vzpomínali na události nedávno minulé. Jak roku 1402 král Zikmund vylákal markrabího Prokopa z pevného Bezdězu. Zaručil mu daným slovem bezpečnost. Prokopa však jal a spoutaného vezl před dřevěný komorní hrádek na Blaníku. Tento hrádek bránili proti Zikmundovu vojsku. Věrolomný král nařídil, aby Prokopa připoutali na taras před hradem a jali se po něm střílet z kuší. Takové mučení přimělo obránce ke kapitulaci a ti vydali komorní hrádek Zikmundovi.

Ten čin pobouřil všecek lid v českých zemích.

Teprve po delší chvíli těžkého mlčení počali muži rokovat o svém obtížném postavení. Jejich markrabí je mrtev. Král Václav se dohodl s Joštem a hledá usmíření se Zikmundem. Jejich pře se zdá býti ztracena.

Ale tito zemané sedící kolem stolu měli tvrdé české palice. Jejich srdce jsou plna spravedlivého hněvu. Tito lidoví válečníci, hrdinové partyzánské války, mistři obrany proti velkým vojskům, nedali se zastrašit nepřátelskou lstí ani přesilou. Nezlekali se ani krutým a neúprosným údělem lapků, který je v případě zajetí čekal na mučidlech. Pohrdali zmatky královského dvora, kde závodí jen pletichy, převrat stíhá převrat, zrada zradu. Nedají se mýlit pletichami dvorních rádců a vynucenými ústupky krále. Jsou si vědomi toho, že na nich závisí nejen čest, ale i budoucnost národa.

Ale Hynek z Kunštátu si přece jen stýská:

„Jako královský hejtman nosil jsem na štítu heslo: Sloužím věrně markrabímu a králi. Komu nyní budu sloužit? Král nás opustil, markrabí zahynul jedem. Ztratili jsme vůdce. Jsme jako duby vichřicí vyvrácené z kořene.Poslední, s kým máme jednou hovořit, má být katův meč a kolo."

Usmál se hněvivě:

„Stál jsem už jednou před jeho nástroji v mučírně a ještě dnes vidím jejich skladbu i ostří a v chřípí cítím plíseň té díry."

Náhle však udeřil pěstí na desku stolu:

„Budeme nyní dále sloužit své zemi – proti úkladům Zikmundovým, Louky i jejich spojence Jošta. A nebudeme sami. Půjdou s námi ještě početné zástupy, ty, které lakotný loucký opat a chtivý Jošt tisknou k zemi."

Také Ješek Sokol promluvil a to po svém zvyku hlučně:

„Jsme nyní poníženi, sraženi na chvíli k zemi, ale nezdeptali nás ještě. Vzchopíme se k tvrdým činům a k pomstě. Jsme nyní svobodní, máme volné ruce. Ať bude naše smrt jakákoliv, prozatím ještě spíme pod spolehlivou záštitou svých mečů. Budeme bdělí! Jako volní bojovníci budeme zajisté spávat častěji v lesích a pod hvězdami než v postelích. Ale naše meče a světla budou zvonit a planout jasně do nocí a do tmy. A fortuna, ta děvka křehká a poletavá, ráda se přivine k bdělým a odvážným. Uchopíme ji směle a připoutáme k našim sedlům."

Jindřich z Jevišovic přisvědčuje:

„Ano, musíme být bdělí. Ten Zikmund je vladař nepokojný a ustavičně činný. I když v Uhřích odpočívá, číhá jako jedovatý pavouk, kolik much uvázne v síti, kterou z pletich utkal. Právě teď pletichaří s Poláky proti Čechům. Současně podněcuje Křižáky proti Polsku a Litevce pobízí, aby se od Polska odštípili. Jako satan zasunuje jedovaté prsty do všech cizích ran a oblažuje se bolestí cízích dosyta. Pamatujeme přece dobře, jak několikrát jako mlsná kuna se vplížil do Čech a na Moravu. Ale v českém povětří ta nabarvená kuna pustila barvu a objevil se zlodějský tchoř, neboť jiným není."

Při té bratrově řeči hostitel vraští suchou tvář a praví zlostně:

„Oj, ty Zikmunde! Jak jsi nedávno prchal od Znojma. Ještě často poběžíš z naší země. Tvá ruka chňape po koruně českého království. Ale mečem jí nedobudeš, leč lstí, ty lišáku pekelný!"

Konečně promluvil Ješek z Trocnova, ruku na jílci meče:

„Věru, ten Zikmund antikrist našeho království českého jest a bude vždy veliký a ukrutný nepřítel, vrah cti i osob jazyku českého. Bohatí a mocní velmoži v zemi, římský papež a bohaté kláštery jsou jeho spojenci. Budu je já i moji věrní druhové a brtři trestat mečem v naší české zemi. Věru nebudeme sami. Mnoho ještě spojenců a přátel najdeme na hradech, na tvrzích, městech, městečkách hrazených i otevřených, ve vsích i dvorech. Svoji při učiníme pří všeho českého lidu. A s boží pomocí nad všemi nepřáteli zvítězíme."

Pohnutky Ješka z Lamberka jsou méně vznešené než trocnovského. Ale horlivě přisvědčoval svému jmenovci a znovu se divoce rozkohoutil. Kleje a hrozí:

„Oba dva, proradného Zikmunda i chamitvého Jošta, dám upéci jednou na rožni jako kozly a sádelnatým opatem loucským je omastím. Tomu řeholníkovi z Louky sám bych svlékl

kmentovou košili, abych ho mohl polechtat na kůži. Aj, ten vlk v rouše beránčím praví se býti opatem. Měsitel jedů, strůjce lží a zrady. Do ruky mu nepatří berla pastýřská, ale vidlice Belzebubova. Ale ještě ukážem zuby tomu vlku škodnému."

Nikdo nepochyboval, co by učinil, kdyby opata jal. Ješek Sokol myslí často na loucký klášter, to liščí doupě. Co pokladů tam leží, plesniví v dubových truhlách železem pobitých.

Znovu promluvil Jan Žižka:

„Spojenci Zikmundovi jsou proradní kněží po klášteřích. Svázali se hříšně s cizím králem proti své zemi. Jejich slova i skutky oplývají pýchou a jejich jádro je jalové. Duch evangelia a pokory je jim cizí. Záliba jejich ve světském panování je hříšná. Ústy praví, že slouží Bohu, ale skutky svými slouží pohanskému bohu mamonu a chtivosti nadvlády světské. Vyvyšují se nad Boha i laiky, kterým mají sloužit. Uvedli lid po vsích i městech do svého poddanství a ten je opouští. My jej zhoufujeme proti nim. Budou sami. Těm hříšným kněžím v klášteřích i jinde to neřádné panování bude odňato a staveno, aby pak podle čtení nám příkladě živi byli. Přísahám, že lakomství i pýchy mocných pánů i kněžské budu přísný mstitel."

Vok mladší, jenž byl zbožný a pro plen církevního zboží byl už exkomunikován, hledí poplašeně na trocnovského zemana. Má odlišná mínění a projevil takto svůj nápad:

„Mohou všichni a snad ještě jiní jejich přátelé odejít ze země a nabídnout své meče polskému králi pro vojnu s křižáky. Polský král potřebuje mnoho rytířů i vojsk."

Ale Jindřich z Jevišovic namítá:

„A do roka budeme v cizině skučet touhou po své vlasti."

Ješek Sokol, starý pokušitel, rozvrací pochybnosti mladého Holštejnce. Má poněkud odlišné pohnutky svého hněvu i konání vůči opatovi. Rozsypával mu před oči i sluch jako slepici zrní pravidla svého užitečně upraveného mudrosloví:

„Když je čas zlý, je to proto, že lidé jsou špatní. Proč my mezi vlky máme býti skromní a ctnostní? Ve zlém a válečném čase mírný člověk živ a zdráv neobstojí. A ten opat? Nejtěžším hříchem by bylo ponechat tomu pokrytci a jeho kanovníkům všechno jejich zboží a statky. Ať je opat chudý jako Ježíš a jeho kanovníci jako svatí apoštolové. Vybírají si v zemi ta nejchutnější sousta. Drží už u nás víc než polovinu země a stále ještě nemají dosti. Po všem lapají dravčí rukou, pysky i jazykem. Zemanské a rytířské rody drží už jen chatrné zbytky, sedláci jsou holí jako pohanští svatí. Za tohoto opata ani žádný duchovní našeho jazyka nedojde farního obročí na jejich rozlehlém, věru knížecím panství. Na fary v naší zemi sází jen cizí kněze z Rakous. Myslí ti preláti loučtí, že sedí pevně v sedle. Vyhodíme je z něho. S opatem i markrabím povedeme poctivý obchod. Zaplatíme jim touže mincí, jakou oni chystají nám."

Jevišovský přisvědčuje:

„Opat Jan zradil a zrazuje krále. Ale není věren ani Bohu a jako potměšilý lstivec se chová k církvi. Podvádí papežského komořího, který rve nadarmo koním kopyta, přijížděje do Louky vybrati ebolus pro římského papeže. Opat je velmistem v nalézání výmluv. Předstírá chudobu a nezaplatí, dokud není z církve vyobcován."

Chvíli mlčeli. Ale odmlčení těchto mužů bylo poplašné a chmurné. Neboť za ním bylo možno tušit třesk zbraní, mnoho běd a krve, syčení požárů.

Potom všichni stojíce si přísahali věrnost.

Hradní hejtman zavolal písaře Slunéčko. Písař přináší několik svinutých listů a klade je před Voka z Holštejna. Ten je předčítá. Obsahují krátké, ale tvrdé potvrzení nepřátelství markrabímu Joštovi i louckému opatu Janovi.

Jan Žižka řekl prostě, ale tvrdě:

„Jindřich Rožmberk, ten věrný panoš krále Zikmunda, je v Čechách roven ve zradě a věrolomnosti vaší Louce. A rovni Rožmberku ve lsti, chtivosti moci i zboží i ve zradě jsou budějovičtí Němci. Nadouvají se bohatství a neřestnou pýchou. Usilují jen o zkázu českého

národa a jazyka. Pošlu bez prodlení odpověď rožmberskému ancikristu i zrádnému městu Budějovicím.“

Sluněčko snímá z opasku kalamář a podává pánům husí brky.

Odbojníci manu propria psali atramentem na opovědi svá jména. K podpisu přitiskli rodové pečeti. Písař sypal bílý písek na vlhký atrament.

Toho dne bylo na Rabštejně založeno hrozné tovaryšstvo meče.

Vok z Holštejna, který je přece jen získán a přesvědčen o pravdivosti jejich pře a který mnoho nemluvil, suše a hrozivě zašeptal:

„Budiž proklet, kdo zradí nebo odpadne!“

„Budiž proklet!“ zahučel Ješek Sokol z Lamberka.

Rozloučili se a tiskli pravice. Přáli svému spojenci Janu z Trocnova slavného a úplného vítězství nad nepřáteli v jejich při, kterou on vede v české zemi.

Po odjezdu rytířů ihned z brány Rabštejna vyjeli černě odění poslové, aby opovědní listiny přibili na vrata radnic i chrámů po všem kraji.

Od této chvíle jsou Hynek z Kunštátu, Jan Sokol z Lamberka i Vokové z Holštejna opovědníky markrabího. Markrabí v odvetu je prohlašuje za lotrovské rušitele zemského míru a opovídá jim boj. Vydává velikou a hrdelní zápověď, aby nikdo opovědníkům žádné pomoci ani vojskem ani penězi neposkytoval. Na jejich jetí i hlavy vypisuje vysokou odměnu.

Stavidla hněvu jsou vyražena. Dubové pražce a brlení zapraskalo v základu. Proud zloby se už zítra rozleje po jižní moravské zemi.

Vok mladší z Holštejna, bledý a posupně mlčenlivý, vrátil se spěšně na Holštejn, aby podal zprávu otci. Neprodleně sebrali jízdu a letí k Brnu. V noci, kdy lidé pokojně spí, zuřivě přepadli, zapálili a strašně poplenili Líšeň, to prokleté hnízdo, které věrně jako veš se přidržuje ocasu markrabího Jošta. Neboť musili rychle a mocně hasit žízeň pomsty.

Také Ješek Sokol polykal svou pomstu po velkých i malých kusech. Kroužil jako pták bouřlivák podél Oslavy a Jihlavky. Kladl lstivé zálohy v nočních tišinách, číhá na zbrojné, posly i kupce markrabího.

Třebíč s klášterem stála na straně Joštově. Nyní trpěla velice. Několikrát hořely tam ohně po návštěvě z hradu Lamberka. Téměř celé židovské město, nechráněné hradbami, leželo v sutinách.

Také Hynek z Kunštátu jezdí na číhanou na Joštovy i opatovy lidi. Opat i lidé tábora Joštova přezdili mu Suchý Čert. Nuže, bude jím. Je přece vskutku svou postavou vysoký a suchý a své nepřátele pronásleduje jako čert. Teď je štvancem markrabího. Je však stále více ostražitý, vždy připraven k obraně i k výpadu. Bude se mu často plazit jako hadu, jindy poletí jako ostříž. Jediné oko mu sice valně neslouží, zato sluch se zbystřil. V černé noci na číhané slyší každý šelest, slabý povzdech lesa, ptačí tiknutí. A ještě lépe slyší skřípění špatně namazaných koles vozatajů markrabího a opatových. Neboť vězte, že kramáři Joštovi i opat jsou lakomci a kola dají mazat ještě hůř než chudí sedláci.

Drak o třech hlavách, zběsilý a zpupný, krouží kolem Brna, v povodí Svratky, Jihlavky i v Podyjí. Vypadal útočně z hradu Lamberka, Holštejna, Rabštejna i Jevišovic. Opat Jan se krčí za pevnou zdí Louky, neboť zlý vítr fičí k Louce od severu. Klášter má zdi i brány pevné, ale opatrnost je na místě. Mosty jsou zdviženy, hradby střeženy dnem i nocí.

Hrozné bylo, že také poddaní sedláci zvedli hlavu. Neposlouchají opata ani jeho kanovníky. Přestali odvádět obilný i viničný desátek. Opat jim hrozí ďábly i věčným zatracením v pekle. Více než sedmdesát řeholníků na klášterních farách na opatův rozkaz hřmí do vzpurných duší selských. Bouří z kazatelen, ale sedlákům svítí oči výsměchem.

V těch smutných časech chytrý řeholník neopomenul využít řádění trifolia ke svému prospěchu. Přestal nadobro odvádět obolus do Říma. Nadarmo komoří kardinál posílá pohrůžné listy, straší exkomunikací.

Opat píše komořímu:

„Suchý Čert rozbrojník vodí své pakosty na nás, na hřebcích skáčou po našich polích i vinicích, přes naše meze a příkopy. On i jeho honci škodí nám lotrovsky. Hlavami našich lidí jistě několik truhlic na Jevišovicích už naplnil. Nové a nové jízdy osnuje ze svého doupěte. Marně jsem na silnice úklady a zálohy metal. Na našich cestách je hrubě nebezpečno, posel s penězi jistě by padl do rukou jevišovského lapky, kterýžto pekelník svými záškodníky hlídá všechny průchody v jižní zemi moravské i za rakouskou hranicí. Hrozné příhody se dějí. Sedláci jej podporují, přestali odvádět obilný i vinný desátek. Klášteru, opatu i kanonii, hrozí hlad a záhuba časná. Došla mi zvěst, že také v zemi rakouské pracují jeho zvědové, honci a paliči, mstíce se jasnému vévodovi za pomoc křesťanskému veličenstvu Zikmundovi.“

Ale ve dnech nečinnosti a za nepohody padala na jevišovického odbojníka starobná únava. Mnoho chvil probloudil hradními prostorami, zimomřivě zahalen v kožešinovém plášti. Třeba celý týden procivěl doma a sám, mrzutě pobručuje.

Jednoho takového dne brzy z rána přijeli do Jevišovic dva bíle odění řeholníci, v doprovodu čtyř zbrojných, všichni na koních. Jeden mnich byl sám převor a druhý invizitor řádu dominikánů znojemských. Ohlásili se u hradního pána.

Velebný otec inkvizitor oznamuje rozhodnutí svaté inkvizice:

„Hradní pán na Jevišovicích nechť dovolí, aby podle rozkazu papežského legáta vyslechli kněze Mikuláše, faráře jevišovského. Je hrubě podezřelý z kacířských bludů. Nová potopa hříšných bludů se rozlévá po české zemi. Svatá inkvizice musí ucpati prameny této zátopy. Ty bludy jsou lidem zhoubnější než mor a meč. Svatá církev, neomylná a spolehlivá průvodkyně věřících, je bdělá. Ona jediná zná celou pravdu. Blud nemá žádných práv a musí býti opuštěn nebo vyhlazen. Svatá církev, opírající se o moc, danou jí božským zakladatelem, má právo a povinnost souditi blud, kdekoliv se s ním setká. Učiní rozhodná opatření proti nepořádkům a škodám, které vycházejí z Prahy a množí se také po zemi moravské na škodu pravé a svaté víry.“

Mocní konventuálové, dominikáni, opatření plnou mocí i glejtem papežského legáta, žádají, aby jim jevišovský pán vydal svého poddaného, kterého podle vysokého rozkazu odvezou do Znojma, kde bude slyšen a souzen.

Přišli věru nevhod tito dominkáni do rukou mrzutého hejtmana:

„Tak, vy lstiví a potměšilí řeholníci, chcete soudit starého, poctivého kněze, kterého já ctím, jako svého otce?“

Vypoulil své jediné rysí oko a zatřepal rukou:

„Jsem ovšem poctěn návštěvou vznešených kazatelů vašeho řádu, ale nemám žádné víry ve váš glejt a odpírám poctu rozhodnutí legátovu, kterým se důstojní řeholníci honosí. Znám však vznešenou opravdovost a prostnost i pravé křesťanské úsilí kněze Mikuláše, jehož lid v Jevišovicích i dalekém kraji ctí a miluje. Za těchto časů platí pravidlo, že nejlepší kněží jsou ti, které stíhá svatá inkvizice. Především u klášterních prelátů budiž vymýcen hříšný blud mocichtivosti a světského mamonu, který je už často zavedl ku zradě na vlastní zemi a národu, o pravé křesťanské víře ani nemluvě.“

Češe v prudkém hněvu bradu, jizva na čele naběhla krví:

„“Vězte, vy kněží, že na mých vsích ani na farách není ni žádných poddaných. Pobývají zde jen bojovníci a svobodní lidé. Nevyznám se v theologických naukách a fortelech. Ale chápu velmi dobře, že se zde strojí starému a věrnému knězi lstivý a zlostný úklad.“

Zašklebil se věru čertovsky:

„Jsou-li už zde, nechť se velební otcové pozdrží jako hosté.“

Ihned nařídil kastelánu, aby dal převora i inkvizitora posadit na tři dny do kobky hradní věže. Jejich čtyři ozbrojené průvodce vykázal z hradu.

Řeholníci žasli: mávali plnou mocí i glejtem, na němž je podpis a pečeť papežského legáta. Ale kastelán neprodleně vykonal příkaz.

Uhasiv žízeň rmutné nálady, dal hejtman Kuriviálovi příkaz osedlati koně. Vyjel sám k severu přes ves Slatinu na samotu Peklo.

Proč onu ztracenou samotu nazývají Peklem?

To ani jevišovský pán nevěděl. Ale staří vypravovali, že od pradávna tam lapkové a zbojníci přepadali kupce a plenili jejich vozy na lesních cestách. V Pekle hodovali a propíjeli obsah jejich míšku i měchů. Ta krčma pekelná drží dosud pověst peleše podezřelých lapků, toulavých žáků, mnichů i lehkých poběhlic. Ale čas střízliví a šedne. Nyní tam zastavují kupci, formani, dřevorubci a uhlíři, aby po práci pojedli pokojně zvěřiny nebo ryby z láku, kus sýra s chlebem, vypili korbel hořkého piva a nebo medoviny.

Někdy jede rytíř k Peklu pomalu, krokem. Těší se z pohody kolem sebe. Pozoruje křehké laně na lesní cestě a jak nad zelenou pasekou plují ohnivá večerní oblaka. To bývá pokojný večer v Pekle. Jako starý výr vysedává u stolu, vrčí na krčmáře i děvečky. Chce být sám. Pije bez myšlenek a nebo přemýšlí o minulém. Vzpomíná mladých a mužných let, svých činů. Vzpomínání je právo a kratochvíle staroby. Jak ten uplynulý čas stále voní čerstvou lahodou, jak hladovému srnci svěží, orosená tráva.

Ale ach! Tenkrát sedával jako králův hejtman v utěšených komnatách znojemského hradu, osnoval a určoval běh dějů a vodil vojska do bitev.

Dnes vysedává v této krčmě nebo číhá jako rytíř lapka na lesních cestách. Mávl rukou a utopil vzpomínky v prudkém doušku:

„Moje snažení bylo marné, všechno, co bylo, je ztraceno. A sám jsem už jen starý a v dřeni trouchnivý dub, bouřemi odraný a lidem k posměchu.“

Jindy se vyřítil z jevišovské brány jako hněvivý Perun. Letí k Peklu tryskem. Snad Peklo naň už netrpělivě čeká. Přijel na dvůr samoty tak náhle, jak by sám zlý bůh z mračen na zemi spadl.

Lidé v kraji už znali všechna znamení jeho nálad, vypravovali si o nich. Ovčák, jenž s pytlem na ramenou proti dešti civěl u stáda, viděl starého rytíře ujíždět k půlnoci. Hoj, dnes bude zase veselo v Pekle! Hvízdl na psa. Ten shání ovečky do houfu. Ovčák musí pospíšit k Peklu, nedá si přec ujít žertovnou kratochvíli a veselý kvas.

Starý krčmář, vida bles v jediném oku, kyne děvečkám, aby obsloužily hosta. Sám uctivě mizí ve sklepě, aby všechno připravil k uctění.

„Hej, vy tam za pecí, přisedněte!“

Jevišovský hradní pán zve uhlíře, ovčáky, dřevorubce, kteří sedí na lavici v temném koutě, k svému stolu. Když se ostýchají a zdráhají, křičí, poroučí. Poroučí, ale také hostí. Dvě široké dívčice s mohutnými ňadry se otáčejí, nosí ze sklepa džbány a dbají, aby cínové poháry i korbele byly stále po okraj plny. Host poroučí krčmáři přivléci sud skopového a zvěřiny. Sedí v čele stolu na lavici jako jeden z nich a pozoruje účastně, jak chlapi jí a pijí. Nyní mlčí, sedí jako starý pařez. Ale ti chlapíci znají už měnivou hru jeho nálad. Nic nedbají, cpou se a bohatě zapíjejí. Jí, když jevišovský Suchý Čert hostí. Sprali každý pořádný dílec. Ať si Suchý Čert v klidu přemítá. Snad zas osnuje dalekou a divokou jízdu. Možná na loucký klášter, který mu leží v břiše jako prašivý kocour.

Ale to je záležitost jeho a starost opatova.

Ať rytíř bojuje a opat se brání, jak umí. Zvěřina i skopové jsou šťavnaté a chutné, hořké pivo řízné. Hodovali ze štědré mísy, až se musili popasovat. Ale v temném koutku mysli přece jen uvažují, proč tento rytíř s nimi, špinavými prosťáky, sedá u jednoho stolu? Je divoký, ale jiný než urozené panstvo v kraji, které se štítí chudiny. Ale tyto otázky neubírají chlapům nijak na chuti. Vidí však dobře, že rytířův šlechtický habitus je už omšelý, zastaralý, jak bývá u staré volavky v zimě. Mladším šlechticům je takové odění jistě pro smích. Inu, Suchý Čert, podivín.

Sytící se mužové uvažují: Proč dnes Suchý Čert u stolu jen civí a mlčí? To asi v duchu rozpráví se Satanášem, knížetem pekel. Opravdu, zlostný rytíř přál by si, kolem zpustlé zahrady tohoto Pekla natlouci do země sáhových kolů a na ně rozvěsit lebky svých nepřátel.

Chlapi žrouti jedí, koušou, mlaskají, polykají, otírají vousy a pijí. V mysli uvažují: Má rytíř s sebou také dnes svůj míšek, který bývá dobře nabobtnalý zvonivou mincí a z něhož rád marnotratně rozdává?

Polekaně zvedli hlavy. To Suchý Čert se probudil z dlouhého snění. Zvedl pravici a jako jednooký Perun hromem, dubovým korbelem udeřil na desku stolu – až z pece vyletěly saze. Zařval na své hosty:

„Pijte!“

Z opasku vyňal objemný sáček. Pohazoval stříbrnou i zlatou mincí v dlani. Naslouchal jejímu zvonění. Napodiv, mince ukořistěná zvoní nejináč než vlastní. Rozhodil plnou hrst těch peněz chuďasům, uhlířům, ovčákům dřevorubcům.

„Hle, to jsou tolary brněnských kupců. A tyhle stříbrné denáry, poslů markrabího. A tady ty nejmenší, žluté a ohnivé solidy, opata louckého Jana, jím zadržené papežské komoře v Římě. To zlaté, veselé a přelétavé ptactvo se mělo uchýlit už dávno do truhlic kardinála komořího. Ale opatrný loucký opat je zatajil a zapřel. Když je z Louky stěhoval do úkrytu v Rakousích, přeletělo, všetečné, do našich rukou.“

Někteří zbožní chuďasové, kteří nikdy zlato neviděli, leč na ornátech kněží, se kradmo křižují, považují takovou řeč za rouhání. Ale nicméně pilně jako slepice zrno sbírají po zemi rozmetané zlaté mince, tolary i stříbrné denárky, až je vyzobali do posledního.

Hlas Suchého Čerta podivočil. Duněl krčmou jako zvon, potom se zlomil a zaskřípěl jako řetěz na kole:

„Zpívat!“

Chlapci zpívají, ale jejich zmozolnatělé prsty hladí potají v kapsách nohavic lesklou minci. Prsty drží a pracně počítají žluté a bílé ptactvo a opatrně je tisknou, aby neuletělo.

Jevišovský opovědník je ujišťuje se smíchem:

„Oj, mince je to poctivá. Nebožtík císař dal naší české zemi minci těžkou, ryjby dobré a ražby poctivé. Ustanovil dva prubíře, jeden byl králův a druhý stavův. Ti oba ji zkoušeli a vážili. Kdyby dopustili vydati mince lehčí, na hrdle budou trestáni. To učinil moudrý král proto, abyste ani vy nebyli zkráceni.“

Když udeřila půlnoční hodina, Peklo ještě břeskněji zahlučelo. Krčma se naplnila pekelnou muzikou. To slatinští ovčáci zaduli pánu vesele ze svých trub, újezdští pištci tuláci foukali do píšťal. V síni pod černým trámovím vládne šrum, hudba i zpěv. K ránu Suchý Čert okoušel s černínskými uhlíři kořalek, jako ustrejch ostrých, aby ohněm spláchly hořkost v jícnu.

Když se před širáním vracel domů sám, rozhněval se na sebe a zlořečil si:

„Hle, nejsem víc než pouhé strašidlo. Těkám a bloudím krajem jako zatracenec, hledaje marně osidlo pro svůj vaz. Nenajdu-li brzy takového, jistě se ještě jednou sejdu s katem Hubrem.“

Myslil na jiné rytíře a zemany, jak si pokojně hospodaří na svém zboží, sejí, sklízejí úrodu, vylovují rybníky, stříhají ovce. V neděli pročítají postilu nebo obcují mši. Spí pokojně s manželkami, plodí děti. Zatímco my jsme válčili a rvali se, oni sázeli do rybníků kapry, počítali skot a ovce. Sám neumím obrátit kleče na souvrati a zapřáhat koně.

Hle, takový Vajtmilnar starší na Žeroticích a Lapikusu – o něm se praví, že mu dojí tučné mléko i jeho voli.

Své syny, Bočka a Hynka, s sebou na rejzy nevodil.

„Moji synové nechť zůstanou daleko od válečnýchproměn, od politických pletich, úskoků a náhod. Kéž budou jako oni žerotičtí Vajtmilnárové. Budou bdít nad prosluněnými rybníky, lesy i nivami, nad plnými stájemi, nad stříží a dojením ovcí. Skoro všichni moji

předkové byli sudí, purkrabí královských hradů, sněmovníci, diplomati a válečníci. Ale mými syny nechť započnou jevišovští Kunštáti jiný, počestný sedlácký život.Budou spokojeně hospodařit. Musí být jiní než otec a dědové.“

Otecká péče a něha zaplavila mu hruď.

Také na svou choť myslil se znepokojením. Paní Anežka se dlouho pokoušela se ženskou úporností jej ovládnout a vésti. Ale jeho potřeba jednat a zášť k odpůrcům a škůdcům země byla mocnější a prudší než manželská pouta, jež ho k choti vážou. Nakonec se jí vždycky vymkl z rukou. Nemohla jej už postihnout ani doma udržet. Nyní jako žena už vychladla a spala. Stárnouc a nemohouc jej připoutat k domu, pozvolna se muži vzdalovala. Se znepokojením pozoroval,že často a na dlouhou dobu upadá v zamyšlení. Snad není daleko doba, kdy se mu odcizí nadobro.

Nebyl se sebou spokojen. Že rozdává chudákům to, co ukořistí, jej nemůže uspokojit. Na jejich trpkém žití těch několik tolarů nezmění nic. Berou je, nemohou však být za ně vděčni.

Takové byly jeho myšlenky ve chvílích, kdy ztrácel naději v úspěch své velké pře. Ale po dnech a týdnech beznaděje se zvedal znovu k činu. Z hlubin jeho mozku pronikala jiná myšlenka a otázka: Nejsou-li on a jeho přátelé přece jen připravovatelé nového času, strůjcové nové budoucnosti a činitelé slova, jež přinášejí lidu stále noví a noví hlasatelé oprav a nového řádu? Nejsou-li oni všichni té nové budoucnosti, své země a jejímu lidu poplatni?

Přes Joštovy zisky a svůj neúspěch ve Znojmě byl ve skutečnosti v rozsáhlém kraji on a jeho přátelé pány všeho jihomoravského kraje od českých hranic až k Brnu. Bez jeho podpisu na glejtu neprošel žádný kupec ani cizinec krajem.

Markrabí se choulil bezmocně v Brně, opat za pevnými zdmi Louky. Suchý Čert, Ješek Sokol z Lamberka, bítovský Aleš z Lichtenburka vládnou všemu kraji neomezenou mocí.

Pozval znovu své přátele a spojence na Rabštejn. Jako vítr se přihnal Ješek Sokol a také Aleš Bítovský z Lichtenburka. I Jan Žižka z Trocnova, ač je pilně zaměstnán v české zemi, přijel v daný čas.

Ale hle! Kdo nepřijel? Vok mladší z Holštejna. Ani sem nevyslal posla, ani se neomluvil.

Jevišovský jim oznamuje nové zprávy:

„Ani opat ani Jošt nelení. Markrabí s rakouským vévodou Leopoldem sjednali novou úmluvu na výboj a opat i na tuto smlouvu, instrument nové pletichy, se podepsal jako svědek. Také Zikmund se znovu plete do rakouských věcí. A smlouva je zahrocena především proti nám.“

Ješek Sokol bručí:

„Jak by ten loucký pokrytec u každé pletichy nebyl! Je také na čase vypořádat se s Rakušanem. Uvážeme je oba na řetěz. Rakušan nám ještě mnoho dluží za svoje vpády do naší země.“

Opovědníci bez průtahů přikročili k činům:

Aleš z Lichtenburka vede svůj voj z Bítovska do Rakous na Drozdovice. Útokem obsadil to hnízdo a počal z města dobývati pevného hradu.

Jako bouře se žene Ješek Sokol z Lamberka v čele svéhojízdného lidu k městu Lavě na rakouské straně. Překročil řeku Dyji a vzal město rychle ztečí.

Také jevišovský Hynek připravuje mohutný rajz do Rakous. Vede sám své jezdce. Letěli tmou podzimních vlahých nocí, až se koním od podkov na kamenitých cestách jiskřilo. Jako hbití netopýři proklouzli hladce obloukem mimo Lukov, přebrodili Dyji a u Hardeka dvěma proudy pronikli do Rakous. Poplašili a zmátli ostrahu pevných hradů Hardeka i Chýje. Čtyři týdny harcovali a podle své vůle řádili v rakouském zázemí – hluboko na Moravském poli. Plašili a hubili posádky tvrzí i hradů, které vyšly je stíhat. Ustrašení lidé, jak slyšeli, že se blíží honci Suchého Čerta, zabíjeli vrata nebo prchali do lesů.

Jevišovští pracovali hlavně za tmy noční. O polednách odpočívali. Jízdní se natáhli pohodlně do suché trávy. Leží, hledí do nebes, sledují oblaka a užívají poledního slunce. Naslouchají bzučení hmyzu. Na tvářích uvázly nitky babího léta. Dubiny, habřiny i smrčiny dřímají v podzimním slunci na stráních. Po zemi je už nastláno spadlého listí jako denárů.

Stráže ohlásily dlouhou karavanu kupců, vlekoucí se prašnou cestou od severu. Dusají a rachotí proudy koní i těžkých vozů. Hejtman sám vyjel na předzvědy. Znojemští kramáři jedou do Vídně. Spatřili jezdce. Hrubě se polekali a zmateně křičí. Karavana se potácí, zastavuje. Ale brzy poznali znojemského hejtmana.

Ten jim praví:

„Jeďte dále svou cestou v bezpečí pod ochranou boží."

Kupci mu vypravují, jak opat zlostí usychá, hoří pomstou. Žaloval po zvláštním poslu Svatému Otci v Římě, jak Hynek z Kunštátu, vulgo Suchý Čert, nejen klášterní zboží plení, ale dává mnichy loucké, putující za zbožnými úmysly do Rakous, chytit, mučit a věšet. Že ani kanovníků neušetřil. Na opatovu naléhavou prosbu papež prý nařídil opatovi skotských bratří ve Vídni, aby stížnosti louckého přísně vyšetřil.

Hynek z Kunštátu zrudl hněvem:

„Ať jen ctihodný opat skotských bratří vyšetřuje! Dozví se, jak opat Jan uchvátil paní Elišce, vdově po Jiřím z Bítova, její zboží Litohoř. Té paní pomáhal on, Suchý Čert, k jejímu právu mečem a ani soudní pře nedopadla klášteru k dobru a opatu ke cti. Ať vyšetřuje, jak se klášter lacino cizí rybou sytí. Kuneš z Menhartic, kterýž je nyní vladařem na Louce u opata, vzal jedenáct kop kaprů a sedmdesát štik od Jana Hrba ze Šišovic. Slíbil mu zaplatit, ale peněz nedal. Také Jan Hrb si brzy pro své peníze k opatovi přijde."

Zájezdníci si proklestili zpáteční cestu z Rakous na Moravu. Plení opatovy Havraníky. V noci na neděli, když veliký vítr skučel v komínech, na dvě stě jevišovských vpadlo do klášterního dvora i tvrze v Ječmeništi. Hoří dvorec i tvrz. Cestou zadávili několik opatových poslů i s ozbrojenou čeledí. Obzvláště záloha u Hatě měla štěstí.

Papežský komoří ve Vídni, nedbaje opatových výmluv, naléhal, zapřísahal. Konečně vyřkl exkomunikaci na opata. „Hluchý" opat se konečně pohnul.

Ale cesty jsou nebezpečné, Suchý Čert řádí u rakouského pomezí. Kdo si však všimne chudého plebána, který jako poutník kajícník putuje do Věčného města?

Opat žádá Zachariáše, svého pravického plebána, aby dopravil roční obolus do komory Svatého Otce, k ruce kardinálu legátu Jindřichovi. Doprovodí jej pouze dva konventuálové v prostém poutnickém rouše. Plebán ochotně přijal ten záslužný úkol a vyjel.

Ale Suchý Čert se nedal oklamat. U Hatě jeho lidé přepadli plebána – poutníka, jali i přestrojené konventuály. Peníze, sto těžkých zlatých solidů, jim odňali. Konventuály i plebána odvádějí do Jevišovic jako rukojmí. Aby dílo bylo dokonáno, vyplenili ještě klášterní vinné sklepy. Odvážejí na těžkých vozech bohatou kořist. Vozy i sudy s vínem jsou vyzdobeny chvojím. Bude na Jevišovicích veselo.

Převor nese hrozné noviny opatovi.

„Horresco referens – s hrůzou o tom vyprávím! Hoří Havraníky, Ječmeniště i Kurovice. Všechno víno v našich sklepích z desátků třiceti vesnic uskladněné v Ječmeništi a Vrbovci je jevišovským lapkou vyloupeno. Obolus pro Svatého Otce, 100 zlatých solidů, je v měchu Suchého Čerta. Ten zlosyn, syn satanův, všechny ty bezbožné zločiny sám napsal na list a dal přibíti na vrata naší fary v Milfroni. Nyní právě plení Suchohrdly, náš dvorec i sklepy. Jsme ožebračeni a pro smích všemu světu," lká převor.

Když opat vyslechl tu neblahou zprávu, v prudkém záchvatu hněvu pobíhal komnatou, kouleje očima, do modra podlitýma krví. Klel, satanil.

Prelatura se otřásala hromobitím.:

„Anathema! Budiž prokleta ta poloslepá jevišovská šlema, ten Suchý Čert, který se peleší v loupeži, lotrovství a hříchu! Pyšný a bezbožný vražedníku, ž prokletého plemene jevišovských ukrutníků a zuřivců!“

Tak volal opat a oči vyvracel. Záchvat byl nebezpečný. Kanovníci se báli, že se ztřeštil. Probošt si nevěděl rady. Když se záchvat proměnil v zuřivé třeštění a neochaboval, bezradní kanovníci svázali opata a odvezli jej, ač se tuze zdráhal, do klášterní infirmanie.

Převor nařídil vyslati rychlé stíhače za jevišovským, položiti silné zálohy do všech cest i úvozů. Ať mu odejmou kořist a zabrání neštěstí a pohromě konventu!

To byl věru škaredý den na Louce.

Jevišovští vezou domů kořist z výpravy.

Jeli mlčky. Teprve, až měli za zády Kuchařovice a Suchohrdly, oddechli a zvedli hlavy. Ozval se hlasitější hovor. V únanovském lese se cítili už bezpečni. Kdosi v čele jízdné roty zanotoval písničku.

Radujte se z kořisti, pakostové, blázni a lovci válečné štěstěny! Chvátejte raději domů, abyste svůj lup v klidu pozřeli. Opatovy kletby poletují za vámi jako hejno havraní a v únanovském lese číhá záloha. Neboť loucký převor rozhodil síť a jako chtivý rybář číhá na svou parmu.

Loucká čeleď udeřila divoce. Překvapení jevišovští byli hrubě postrašeni. V prvním zmatku chtěli od vozů utéci. Ale hejtman je žene zpět do seče. Dodává jim odvahy. Jeho rozkazy šlehají jako blesky noční tmou, do třesku sudlic a mečů. Seč byla krátká, ale ostrá. Hejtman se bil zuřivě, opatovi chlapi dotírají především na něho. Mají rozkaz Suchého Čerta ze zálohy přepadnout, lapit a přivésti na provaze do Louky živého. Ale ten kostlivec, ta poloslepá šelma, ta lidská troska v pancíři se udatně brání, odráží všechny rány a seká mečem jako satan ohnivým ocasem. Byl útočníky krvavě zraněn, dokonce sražen k zemi, ale našel ještě dosti síly, aby znovu na koně vyskočil a postavil se k boji. Jeho zbrojní se sešikovali rychle vedle něho a odráželi útoky. Jako z běsa šlehal ze Suchého Čerta na opatovy lidi strach, až bledli a dávali se jeden po druhém v panické hrůze před tímto nepřemožitelným Ďáblem na útěk.

Ale po tomto velikém bojovém vypětí a novém zranění se Suchý Čert přec jen zhroutil. Krev mu řinula z rány na lebi. Zbrojní musili vést jeho koně. Nakonec jej naložili na vůz a obvázali sečnou ránu. Ležel bledý a polomrtvý na voze jako kus trouchnivého dřeva.

To byla také poslední jízda Hynka z Kunštátu, Suchého Čerta.

Vykřesal se sice z rány, ale bojový oheň v něm potuchl. Jeho mysl se po tomto posledním rejzu naplnila chladem, schoulil se zcela do sebe. Jako starý, mrzutý, jednooký výr hřaduje na Jevišovicích. Neláká ho boj, dokonce ani koně, ani lov, netouží po dobrodružství. Zranění z poslední seče vyvolalo podivnou změnu v jeho mozku. Zapomněl minulosti, i touha po pomstě v jeho mozku vyschla. Najednou všichni králové, knížata, vévoda, markrabí i jeho zemští sudí i ten zatracený opat, jsou mu lhostejní.

Takový stav mysli se projevil také v jeho chování. Vedoucí ruka dočasně umdlela. Hnutí odboje se tříští. Ale čas nestojí a události, jím uvedené do pohybu, se rozvíjí dál. Do Jevišovic přicházejí nové a nové zvěsti:

Aleš z Lichtenburka se dlouho zdržoval obléháním drozdovického hradu. Dnem i nocí tvrdě útočil z dobytého města, lámal jeho zdi. Jedné noci za hluboké tmy pronikly do města bojové houfy rakouského vévody a udeřily do týlu oblehatlů. V prudké seči byl Aleš bítovský zabit a jeho zbrojný lid se rozprchl.

Příznivější zprávy posílá z rakouské Lavy Ješek Sokol. Ten drží město pevně. Jeho lid zajíždí hluboko do Rakous, plení vévodovo zboží a dobývá hrady, ze svých rejzů se vrací s kořistí i zajatci. Ovládá široký kraj, téměř třetinu dolnorakouské země.

Suchý Čert v Jevišovicích se probudil ze svého umdlení:

Bude mít Sokol dosti sil, aby Rakušana zkrotil? Posílá mu vojenskou pomoc. Vede ji rychle k Lavě Heralt mladší z Kunštátu.

„Ať Ješek Sokol drží Lavu stůj co stůj! Ať tiskne Rakušana silně k zemi!“

Po boku Ješka Sokola z Lamberka bojuje v Lavě jeho příbuzný Vilém Sudlice z Litavan. Ale pomoc jevišovská přichází mu k duhu.

Už čtyři měsíce drží moravský Sokol Lavu a Rakušan ještě váhá udeřit. Konečně vévoda posílá k Lavě svoji zemskou hotovost, aby vyrvala město z rukou cizího vetřelce. Vévodovo vojsko vede ctihodný jaho kancléř a biskup frisinský Bertold. Biskup hrozí uchvatiteli berlou i mečem. Marně. Už po dvou týdnech bojů a obležení síla Rakušanů byla zkrušena a kancléř a biskup žádá třídenní příměří, aby zbytky vojska rychle odvedl do Lavy do bezpečí. Vzápětí mladý a bojovný Heralt z Kunštátu udeřil na Marchek. Ješek Sokol ničí a zajímá rakouská vojska na moravské hranici.

Vévoda Leopold vysílá do Lavy posly. Nabízí hroznému válečníkovi výkupné, velikou sumu peněz, 23 000 zlatých dukátů, aby Lavu a kraj kolem vrátil. Nabízí také spojenectví. Ješek Sokol obojí nabídku přijal. Vrací Lavu i všechny zajatce.

Sokolovo dílo však v Rakousích nekončí. Mezi rakouskými vévody vypukla válka domácí. Vévoda Arnošt je podporován králem Zikmundem. Pomocné vojsko přivedl mu také vůdce české panské Jednoty, chtivý Jindřich Rožmberk. Vévoda Leopold žádá o pomoc Ješka Sokola. Ten spěchá se svým druhém Vilémem Sudlice do vévodova hlavního stanu v Dorneuburku. Zve sem své věrné přátele zemany z Moravy i Čech. Brzy sem přišli, mezi nimi se svým houfcem také jednooký Jan Žižka. Ten nepropase příležitost, aby trestal a krotil záměry pyšného a krutého Rožmberka. Zde na podunajském bojišti se střetli dva staří odpůrci: Ješek Sokol, přední český válečník strany královské a lidové s hlavou strany Zikmundovy, potměšilým Rožmberkem. Plné tři měsíce zuří tato krutá válka v Podunají.

Markrabí Jošt sleduje v Brně pozorně vývoj těch událostí. Chce zkrušit jevišovského. Ale ještě váhá, bojí se drápu raněného. Dává přednost úskoku a diplomatickému jednání. Pokouší se odloudit mu přátele a získati je pro sebe. Potají vyjednává s Vokem starším z Holštejna.

Když se jevišovský ze svých ran poněkud zotavil, dovídá se, že v truhlicích zemského soudu v Brně i na stolech komořích se vrší různé a mnohé žaloby a půhony proti němu. Kmetové soudu čekají jen na příhodnou chvíli a na lepší bezpečnost cest, aby vyslali posly z Brna na Jevišovice.

Po čase projevoval znovu zájem o veřejné záležitosti. Ale už je pozdě, neboť je na těle zkrušen. Jeho mysl se znovu rozpaluje hněvem ale sedí dál ochromen a bezmocně na svém hradu. Pozoruje nepokojně, jak jeho koalice, to kdysi mocné a vítězné bratrstvo, se rozpadává: Alšík bítovský je mrtev. Vokové se chovají tajemně a obojetně, stěží odolávají lákání a slibům poslů Joštova zchytralého kancléře. Ješek Sokol je hrubě zaujat vojnou v Rakousích a došly i zvěsti, že polský král Jegiello zve válečníka a jeho druhy do svých služeb. Bojí se, že na konci těžkého zápasu zůstane v bezmoci a sám, opuštěn jako ztroskotanec. A zatím oni – „vlk, liška a medvěd“ – Jošt, Zikmund a opat – osnují nové a nové satanské dílo a pikle. Všechny ty zvěsti mu působí starost. A on, starý a ochromený drak nemá už síly k boji.

Uvažuje:

„Všechno moje dílo se rozkládá. Bezmocně přihlížím, jak starý svět kolem prohnívá, ale stále ještě se brání zániku jak silou, tak i šalbou a lstí. Byl jsem to já a lidé kolem mne, kteří zasévali nové osení, ale nedovedli je uchránit před škodou až ke žním. A u těch Holštejnských a mnohých jim podobných není ani věrnosti dílu, ani pevné a dobré vůle. Musí přijíti nový kvas a noví lidé, aby naplnili a zkoncovali dílo.“

A náhle jak by světlo blesku projelo jeho myslí:

„A zda tu už nejsou?“

Myslí na svého věrného bratra Jindřicha, který jistě se zbytkem věrných zemanů povede jejich při dál zde na Moravě, také myslí na trocnovského zemana Žižku, který se svou družinou vede svoji spravedlivou při tvrdě a neúchylně v Čechách. Snad to jsou muži, kteří zvednou naši klesající korouhev a naše dílo přivedou k vítěznému závěru.

Tak se těší ve své bezmoci, že se přece jen najdou sekáči a ženci, kteří zaseté obilí zbaví plevele a zdárně sklidí.

Lituje, že zákeřné zranění a nemoc jej na dlouhou dobu složily do bezmoci. Jeho hlava je plná žíravého hněvu a záměrů, ale paže jsou bezmocny. Udatný hejtman, který dávil cizí vojska a zradu, porazil uherského krále i rakouského vévodu, je zkrušen ranami a stářím.

Bezmoc Suchého Čerta uzdravila opata, rozveseluje markrabího a slibuje úspěch Zikmundovi. Ti všichni připravují poslední zničující ránu jevišovskému buřiči.